

Styrmedel och kompensationsåtgärder inom kulturmiljöområdet

**Benjamin Grahn-Danielson, Magnus Rönn and
Stig Swedberg**

Presentation Höstmötet november 2013.

Innehåll

- Bakgrund
- Begreppet compensation
- Styrmedel – lag eller avtal
- Metod
- Fallstudie – Folkets park Linköping
- Slutsats och diskussion

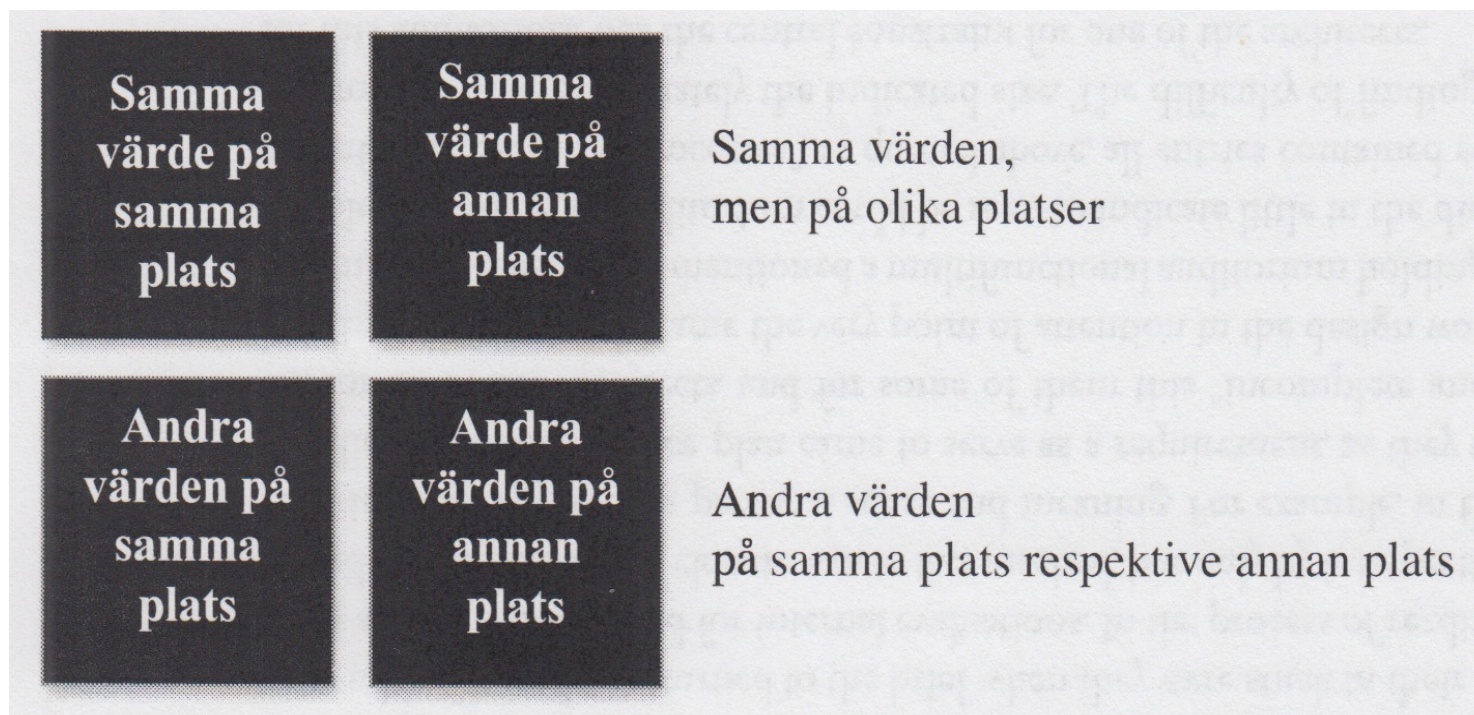
FoU-projekt: Styrmedel och kompensationsåtgärder inom kulturmiljöområdet

- . Professionella erfarenheter – uppdrag och bedömning
- . Kunskapsbehov av att synliggöra kompensation
- . Oklar praxis

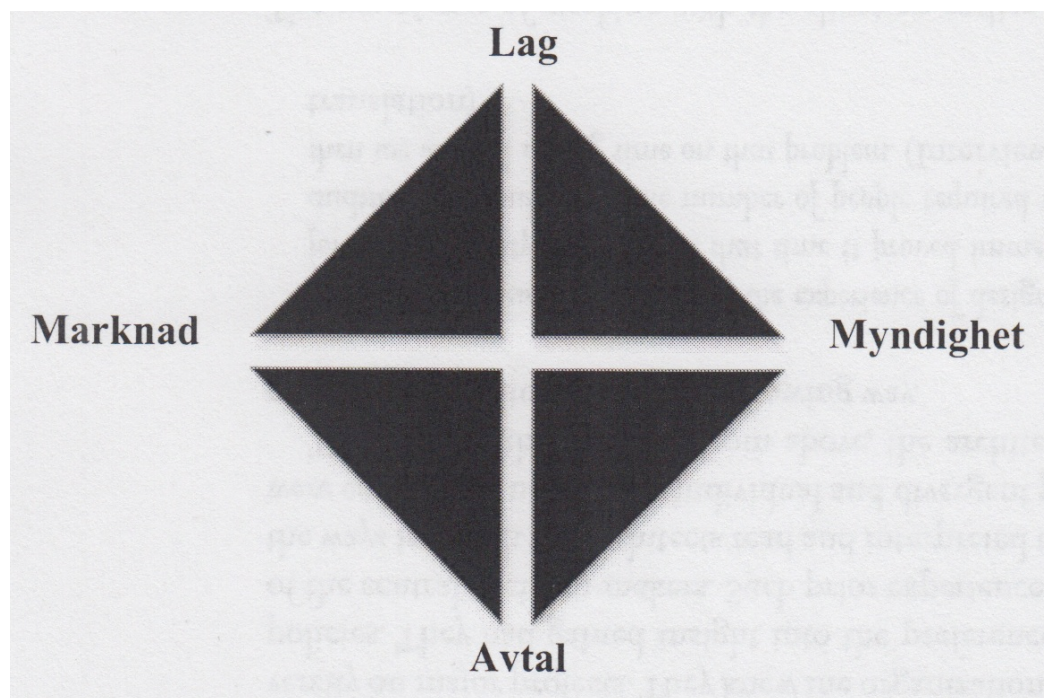
Begreppet kompensation

- **Kompensation i litteratur:**
 - Verktyg i kommunernas planering
 - Arbetsmetod för gottgörelse av skadliga ingrepp
 - Avskräckande medel
 - Styrmedel för lokalisering av exploateringar

Fyra typer av kompensation

Lag eller avtal

Metod i fallstudier

Brev till: Samtliga länsstyrelser
Sexton kommuner

Urvalsprincip: belysande exempel på kompensation

Arkivstudier:

- Diarier hos kommuner respektive länsstyrelser

Intervjuer med nyckelinformanter

Dokumentanalys: plandokument, protokoll, yttranden

Fallstudie: **Linköpings Folkets Park**

HSB och föreningen Folkets Park ansökan om exploatering 2006

250-300 bostäder och upprustning Cupolen

Detaljplan antagen 2010

Av fem kulturhistoriskt värdefulla hus renoveras ett på plats, ett flyttas inom området, ett flyttas till annan plats, två rivs. Delar av parkmiljön återanvänds Inom projektet

Ingen överprövning av länsstyrelsen

Fallstudie: **Linköpings Folkets Park**

- **Fem kriterier som definierar kompensationsåtgärd.**
- **Det ska vara en (1) exploatering av kulturmiljö,**
- **som (2) leder till en negativ påverkan,**
- **vilken i sin tur (3) påkallar ett behov av gottgörelse,**
- **som (4) regleras i avtal/myndighetsbeslut, och**
- **ska (5) Genomföras inom en bestämd tidsrymd**
- **Preliminär slutsats:** När kriterierna uppfylls föreligger kulturmiljökompensation

Fallstudie: **Linköpings Folkets Park**

Exploatering av kulturmiljö

Alla nyckelaktörer erkänner Folkets Park som kulturmiljö: kommunen, konsulterna, byggherren och länsstyrelsen

Fallstudie: Linköpings Folkets Park

Negativ påverkan

Nyckelaktörerna är överens om att exploateringen ger en negativa påverkan på kulturmiljön: oenigheten gäller graden av skada, kompensations omfattning och hur värden ska återskapas

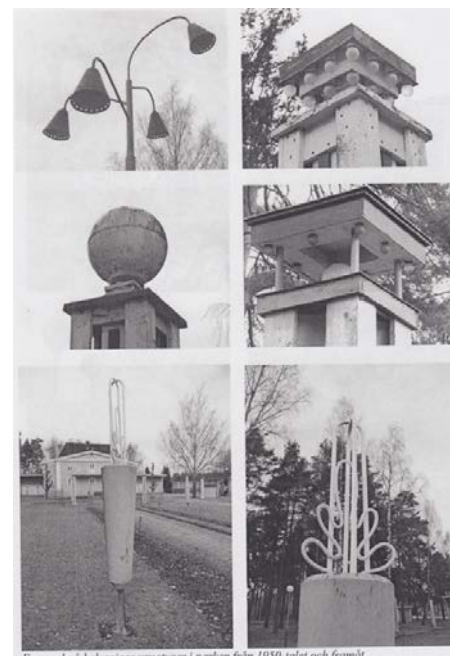
Fasaden med sentida tillbyggnader

Plåtbeck i original

Invändiga stolpar i original

Exempel på belysningsarmaturer i parken från 1950-talet och framåt

Fallstudie: Linköpings Folkets Park

Exempel på skulpturer och trädgårdskonst i parken

Fallstudie: Linköpings Folkets Park

Gottgörelse

Detaljplaneprocessen inbegriper gottgörelse för skador: Men hur ska skadorna regleras och åter-skapas?

Fallstudie:
Linköpings Folkets Park

Avtal/beslut

**Kompensation regleras detaljplan
och exploateringsavtal och omfattar:**

- Flyttning av Gula paviljongen inom området
- Bidrag på 2,4 miljoner för flytt av teatern
- Vite för eventuell skada på skyddad vegetation/träd
- Planbestämmelser

Fallstudie:
Linköpings Folkets Park

Tidsrymd

5 års genomförandetid för detaljplanen,

4 år efter ikraftträdandet ska teatern ska vara flyttad

Under byggskedet: Skydd av träd med vite vid skador

Fallstudie:
Linköpings Folkets Park

Åtta slutsatser

1: Flera typer av kompensationsåtgärder

- a) Samma värde samma plats, b) samma värde annan plats
- c) annat värde annan plats (vite vid skador på skyddade träd)

2. Reglering via avtal och myndighetsbeslut

Exploateringsavtal och detaljplanebestämmelser

3. Asymmetrisk maktrelation mellan säljare och köpare

En resursstark byggherre och konkursmässig förening

4. Svag ställning för kulturmiljöintresset

Ingen antikvarisk kompetens i projektorganisationen
Tydlig uppdelning i centrum och periferi

Fallstudie:
Linköpings Folkets Park

Åtta slutsatser

5. Tidig styrning och låsning i detaljplaneprocessen

Rivningar och flytt av hus bestäms före antikvarisk utredning görs

6. Viss återanvändning av kulturmiljön i arkitekturprojektet

Bara parkmiljöer och hus som kan inordnas i exploateringen tas tillvara

7. Aktiva och passiva roller till kulturmiljön varierar över tid

Nyckelaktörer: byggherre, teknik- och samhällsbyggnadskontor, kommunantikvarie, konsulter, länsstyrelsen

8. Kulturmiljöarbetet separerat från kunskapsåterföringen

Kommunantikvarier, Ist är remissinstanser, extern antikvarie får inget uppföljande uppdrag

For more information:
www.riokultur.se

- Benjamin Grahn-Danielson, benjamin.grahn@riokultur.se
- Magnus Rönn, magnus.ronn@arch.kth.se
- Stig Swedberg, stig.swedberg@riokultur.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET